

Juh. den 7 Jan. 1854

Tu Maxime Venerandum Consistorium . 192
1852.

Från Landshöfvingembetet i Petå till Maxime Ve-
nerandum Consistorium ingifven affskrift af Krono
Fogden H. W. Hackhells rapport, junte Consistorii
derå tecknade communication, till Contracts Pro-
sten Herr Salomon Antman, afvensom dennes till
Pastorerna Fredrik Engelmars, Ingemar Lemnell och
understecknad utstättade circulaire, har, junte öfrige
till målet hörande handlingar, kommit mig till-
handa, den 17de November, och vägar jag i anled-
ning deraf, ehuru för närvarande, ganska svag till
hälshan, i hwad på mig ankommer, skrifa till
förklarings afgifvande, så mycket heder som, Herr
Contracts Prosten Salomon Antman, hwarg commu-
narien i ämnet, borde längsiden vara färdigskrifne,
har medeltt förskielt skrifvels hotat, att anfordra kla-
gomål öfver döjsmålet; men det kan uke vara mitt
fel att dessa handlingar dröjt så länge på vägen.

Som Herr Krono Fogden Hackhells rapport innefattar
en lång ramsa af berättelser om Krono uppbröd
samt om tillståndet i Koutokiens, hwilket uke egente-
ligen lärur hörä till Herr Krono Fogdens Fogdere, så
borde redan deraf kunna inhämtas, att Herr Krono Fog-
den gått något öfver gränserna af sina egentliga
embetsgälganden, emär han, oanmodad, blandat sig uti
frammande Rikens Ecclesiastiska angelägenheter. Man
kunde dyputom draga i tvifvelsmål, hwurwid det må

B

höra till Herr Kroons Fogden verkliga embetsäligganden, att hålla kontroll öfver den andeliga uppboörden i Fogderiet. Måhända har Herr Kroon Fogden der till fått något hemligt uppdrag af någon för Prestskapet skändt inquisitionens domstol, ty för ortens Prestskap synes det otroligt, att en man, som är så upptagen af allehanda verblöliga göromål, skulle af egen drift, företaga sig, att speculera i andeliga ämnen och derom ingifva långa rapporter till Landshöfvingens embetet.

Det kan icke gerna vara N. U. Confefforiens mening, att jag eller någon af de förklaringskyllde, skola be-
svara Herr Kroon Fogden Häckvallas berättelse om det religiösa tillståndet i Koutokeino, Tuutola och Ukula m. m. hvilka församlingar höra till främmande Riken, hvilka Embetsmyndigheter, icke lära underlata, att i officiell väg, förda upprättelse, derest samvetligheten i deras församlingar, på något sätt blifvit störd genom de religiösa rörelser, som uppkommit inom Kareland, Jukkatjärvi och Pajala församlingar. Och som Pastorerna Engelmark och Linnestedt redan ingifvit sina förklaringar öfver den del af rapporten, som rör deras församlingar, så torde jag så inskränka mig till den del af rapporten, som angår Pajala församling.

Uti Pajala församling, förkommer, så vitt jag kan förnimma, ingenting för Herr Kroon Fogdens förnekt och sennen anstötligt, utom de röster, som stundom höras i kyrkan under predikan, och dessa ljud kallar Herr Kroon Fogden för "ljub och skän". Herr Kroon Fogden är visserligen musikus, men huruvida han här träffat den rätta termen för det anmärkta ljudet, kan icke obetingadt medgifvas. "Tjett och skän" får man ofta höra på gatorna i Kaparanda, som öfven höres till

Herr Kroon
har Herr
vissa för
tanjemi
Kroon Fog
ternag
xaner och
diga brott
andagt.
"Wittangi"
Wist är
Fogden ing
toriskt
örhinnor,
och boner
veten, för
Lutheraner
kyrkan,
angett för
afven i
gelu ord
det är
så uppt
gelu ljud
den för
entet i
de smitte
fatt fall,
Men
är de
bortskaffa
och bef

Herr Kroons Fogdens Föjderi; men om dessa djuriska låten
har Herr Kroon Fogden ingenting anmält i rapporten, af
vilka får man höra "tyt och skrån": Över Tornå, Hjä,
tanjemi och Karungi; men öfver dessa låten har Herr
Kroon Fogden ike gjort några reflexioner, emedan Waachan-
ternas djuriska låten, troligen komma från ägta Luthers-
xaner och kanske till och med ifrån proterade och dyg-
diga brott; de kunna således ike störa Herr Kroon Fogdens
andagt. Men genom de andelega ljuden som han hört i
Wittangi och Pasjala kyrkor, har han andagt blifwit störd.
Wifst är det många som twiflar, huruvida Herr Kroon
Fogden insunnat sig i dessa kyrkor för annat än inquisi-
toriskt spioneri; men om Herr Kroon Fogden har så fina
örhinnor, att han ike kan höra de botfärdigas suckar
och bönerop, emedan dessa bränna de obotfärdigas sam-
veten, så kunde ju Herr Kroon Fogden följa med de ägta
Lutheranerna, som merendels så brottom att gå ut ifrån
kyrkan, så snart någon från kvinnosidan uppkäpser ett
ängestskri eller glädjerop, ty rop af båda slaget förkomma
afven i Pasjala kyrka, någon gång, när ett Lagens eller Evan-
gelii ord träffar ett förkrasadt hjerta som en blix. Om
det är Lagens blix från Sinai berg som träffar hjertat,
så uppkommer ett ängestskri; är det en stråle af Evan-
gelii ljus, som träffar det förkrasade hjertat, så smälte
den förkrasade uppkäpfa ett glädjerop och det står platt
entet i deras magt att undertrycka dessa höga känslor:
de smälte gifva sina hämlor luft genom ljud, ty i möt-
satt fall, skulle deras hjertan brista.

Men, jager rapportören, är dessa ljud ofrivilliga, så
är de ropande utom sina sinning bruk och böra därför
botskaffas ifrån kyrkan - ja som Herr Kroon Fogden vill
och befälir; men ike har jag funnit någon paragraf i

B

Herr Kroons Föreläsning, Föreläsning; men om dessa djuriska läten
har Herr Kroon Föreläsningen ingenting anmärkt i rapporten, af-
venså får man höra "tyt och skrän": Öfver Tornia, Hje,
tanjemi och Karungi; men öfver dessa läten har Herr
Kroon Föreläsningen inte gjort några reflexioner, emedan Baichan-
ternas djuriska läten, troligen komma från ägta Luthu-
xaner och kanske till och med ifrån polerade och dyg-
diga brott; de kunna således inte störa Herr Kroons Föreläsning
andagt. Men genom de andeliga ljuden som han hört i
"Willinge" och Pasjala kyrkor, har hans andagt blifvit störd.
Wilst är det många som tviflar, huruvida Herr Kroons
Föreläsningen infunnit sig i dessa kyrkor för annat än inquisi-
torisk spioneri; men om Herr Kroon Föreläsningen har så fina
örhinnor, att han inte kan höra de botfärdigas feckan
och boneropi, emedan dessa bränna de obotfärdigas sam-
veten, så kunde ju Herr Kroon Föreläsningen följa med de ägta
Lutheranerna, som mestadels så brottom att gå ut ifrån
kyrkan, så snart någon från kvinnosidan uppkäpser ett
ängestskri eller glädjeropi, ty rop af båda slaget förkomma
öfven i Pasjala kyrka, nägon gång, när ett lagens eller Evan-
gelii ord träffar ett förkrossadt hjerta som en blix. Om
det är lagens blix från Sinai berg som träffar hjertat,
så uppkommer ett ängestskri; är det en stråle af Evan-
gelii ljus, som träffar det förkrossade hjertat, så smälte
den förkrossade uppkäpfa ett glädjeropi och det står platt
intet i deras magt att undertrycka dessa höga känslor:
de smälte gifva sina känslor luft genom ljud; ty i mot-
satt fall, skulle deras hjertan brista.

Men, säger rapportören, äro dessa ljud ofrivilliga, så
äro de ropande utom sina sanning bruk och böja duntor
botskaffas ifrån kyrkan - ja som Herr Kroon Föreläsningen vill
och befälles; men inte har jag funnit någon paragraf i

Kyrkolagen, som bjuder, att Predikanten bör göra en præs i predikan och säga, Herr Kroon Fogde, eller Herr Kroon Landonan, drag ut den der personen, ty han står Herrarnes andagt, eller om, såsom handelen är i Pajala, desto förman man erfarer sig en eller par gånger ^{om året} i kyrkan, skulle predikanten då göra en præs i predikan och säga till Kyrkvaktaren eller Spögebben, Kyrkvaktare! Spögebbe! drag ut dem som säga, ty de stå Herrarnes andakt.

Jag har hört berättas, att afledne Commisiter Wiklund blifvit förändrad på ett halft år för en præs i Predikan som han måste göra då en af åhörarna steg upp och höll ett kort tal till Församlingen. En sådan præs och omtydighet var visserligen bruklig och öfvan loflig i Apostelen Pauli Församlingar, hvarst den förste tataren skulle tala, medan ~~en~~ annan af Andans ingivelse talade, men denna ordning var i Commisiter Wiklund jagar förändrad så till vida, att den förste tataren fick plekta för det han tog en stund medan den andre talade.

En annan fråga blir det, huruvida en prest, som genom sitt tal till Församlingen lifvat andagten hos en del af sina åhörare, uti samma tal bör mötstamma andagten och säga till dem som gråta: tytt I fan ikke gråta, ty Kroon Fogden och Contractspösten anser säkert för "yländ" Eller om det är sant, hvad som berättas om vår verkberömda Predikant Herr Contractspösten och Kyrkoherden Salomon Antonan, hvilken stundom är så rörd under sin egen predikan, att han gråter ensam för sig och ingen annan - men förmodligen gråter han öfver den förhårdade Församlingen, hvilken vid vissa högtidiga tillfällen såges hafva bestått af fyra personer, utom Klackaren och Spögebben. Om, säger jag exempelvis, vår Kroon Fogde skulle se den högvärdige Contractspösten Herr Salomon

Antonan gör
hjärtan som ut
ringstärar, all
invanare spring
på Ryska ju
emdan Contract
nat behoga de
så barmhertig
ringembelet, v
ett annat nam
hertigt. Hwad
och af hvilka
af hans ord
nar ställig
varnas hjerta
gråta i Kyr
tubi Sordage
Kroon Fogden
vaktel och pro
Kristnas Lyri
delf och Kri
ter och alla
i honom ferin
Lyrd, men ka
honom för han
ögonblick när
rus på lake
sin förra say
han det? da
nykhet att
tunga och
tjufsten. Jag
samvett sagt
Landskofdinge

bor göra en praxis i
Linn Krono Landman
varnens andagt, eller
Kronans män en finna
i Predikanten
till kyrkvaktaren
dag ut dem som
minister Viklund
en praxis i Predikant
na fleg upp
En sådan praxi
liden loflig i
sotte tatarer
ingifvelse talade,
viklunds dagar
taren fick påskta
nede talade
jorätt, som genom
en del af Jena
ndagten och foga
ata, ty Krono
for "yländ" eller
verldoberomde
kohorden Salomon
under sin egen
i och ingen an.
den förhållande
tillfällen fages
Klockaren och
i Krono Fogde
Linn Salomon

Antman grätande på predikstolen öfver Församlingens Lända
kyrkan som icke kunna förkroftas af Linn Contraktspredikans
ringstavar, allidestund de, jag menar Lapparanda Församlingens högtärade
invånare springa efter frammande Gudar och välja sig Lärare
på Ryska sidan, som predika i den förderfvade tidning smak,
emdan Contraktspredikans bot- och bättrings-predikant icke har kunnat
nat behoga dem, skulle Linn Krono Fogden Hæckzell kunna vara
så obarmhertig, att han uti en ingifven rapport till Landshöf-
dingens embetet, ville häna dessa skroplighetens lärar och gifva dem
ett annat namn, än de verkligen förljina, det vore alldeles obarm-
hertigt. Hvad kan Linn Krono Fogden sata, af hvilka andeliga rörelser
och af hvilka andras drifter den röde mannen talar, när voffen
af hans ord doi på tungan eller gagnar i zonen och stan-
nar stulligen i kärnkortlarnes region, den när således icke äh-
varnens kyrkan & jag har sett Linn Krono Fogden hjälpa en gång
gråta i kyrkan när Linn Pastor Engelmark predikade på
trubi Söndagen i Adventet 1849 och den tiden hade Linn
Krono Fogden helt andra öron, ty Pastor Engelmark var då
väckt och predikade sådana ord som finge gånsvan i många
Kristnas kyrkan, men huru gick det sedan med Herrarnes omvä-
delse och Kristendomen? Pastor Engelmark var den tiden absolut ryck-
ter och alla hans ähörare gladda sig deröfver, de höggades all-
i honom finna en trogen herde, som rätt ^{foibent} ~~ford~~ Kristne
Lyrd, men kampen med djävulen i hans eget kött blef
honom för hård, han smätte ge sig åt bolten, och just i det
ögonblick när han gaf sig öfvervunnen, tog han sig att drägligt
rus på saken, och då skröp Linn Krono Fogden Hæckzell uti
sin förre rapport, att Linn Pastorn var opåslig. Hvaraf ärtote
han det? då Krono Fogden hjälpa på återsefan utspredde det
rycktet att många hade vänt på Linn Pastor Engelmarks
teenza och derför ^{trugde} han icke predika eller förvalta Guds
tjänsten. Jag tycker att den som efter bästa vetit och
samvett rapporterar, bör rapportera ärligt och icke göra
Landshöfdingens embetet bakom Gåspet. Linn Krono Fogden var

uti sin första rapport alldeles på Låfrenas föda, gillad Scholan
i Kungälv, berömda deras Kristliga dygder, kunde eika för,
dessa deras andagt, eika eng de andeliga ropen i kyrkan
skorrade den tiden illa i Herr Kroons Föreläsning, och himnor.
Men änt denna blef allting omvänd uti Herr Kroons Föreläsning
inbillning, ty jag kan bevisa, att Låfrenas sinnesslämning,
älsörder, tal, handlingar, ord, talafatt och talen, år desamma
1857, som de voro 1847; men Herr Kroons Föreläsning, var beskudlig
referent i Kansliet, är eika presert desamma som han
warit hafver, ty han har blifvit på ett för honom själv
obegripeligt sätt alldeles baklänges omvänd till sin gamla
döda tro, och här ligger knuten svarför han uti
sin första rapport var läserits Advokat och uppriktiga
försvare; men uti sin andra rapport, blef han tractad
på båda födor och uti sin tredje rapport blef han
Låfrenas fiende, och när han kommer med den fjerd
urladdningen, tänker han förmodligen gifva Låfrena dräp-
slaget.

Vi måtte alltså på förhand förklara, att Låfrenas
andeliga rötter i kyrkan kunna eika klyftna, ja länge
som det finnes en gnista af lifvande tro i deras hjertan,
men med den andeliga döden inbryter också den andeliga
dödsstilleheten i kyrkan: ingen suckar, ingen gråter, ingen
quider, ingen jämnar sig, ingen uppger ett ångest- eller
glädjerop, och så hoppas jag, uppkör också Herr Hacks-
tall att spionera i kyrkorna, han blir då röjd och
falsk i hoppet, att all ting gick som han räknade
ut på sin geometriska landmätar tabla; men huru
det går med räkningen i evigheten, det brår han sig
eika om - visserligen synes anslaget med Herr Hacksells
inquisitoriska spioneri vara en hemlig längtan, att på
något lagbundet sätt komma åt Låfrenas kroppar, em
han eika eger någon förmåga att smärta deras sjä-
lar; men huru skall detta gå till och genom twicken

Lag paragraf
han kan ik
att fludera
se sig för
for handla
riktad em
i kyrkan,
Låfrena, som
nu vara
yttringar
den onde,
kommit ifr
eller den
ansedd på
tolkning
lärida r
samman m
em framti
dessa rätt
sig föga
samveten ba
mande och
dessa enig
det skall de
utvisat, hu
Bartolome
och ännu g
olyckliga
ligen samv
Prestanter
Lofsm ur
att tvätta

giltad Scholan
kunde eke för,
en i kyrkan
örhimnor
hvar Kroons Fagelung
himmestämning,
än, är de samma
än, var bekredige
mma för han
för honom Gief
till sin gamla
vri han uti
t och uppriktig
blef han tractand
t blef han
med den Gjerde
la Lofarena drap-
a, att Lofarens
ttna, ja länge
s i deras hjertan,
kpa den andeliga
igen grater, ingen
tt angest- eller
ochka Luvr Hack-
da röjd och
han väknade
a, men Luvr
det bryr han sig
ed Luvr Hacksvells
längtan, att på
nas Kroppar, enär
ntera deras sjä-
genom Luviken

Lag paragraf, skall han kunna fjältra hjertaly fria rörelser?
Han kan ike beskytta dem för erbarighet, ty han har ike tid
att studera Dogmatik. Och ännu mindre har han tid att
se sig för uti de Symboliska böckerna, attsa tar han end,
han handlar om kyrkoförargelse. Denna Lag-§ är egentligen
riktad emot fjällhunder och okunniga gaffar, som föra olyd
i kyrkan; men i nödfall, kan samma § användas emot lä-
sarena, som också föra olyd i kyrkan, motiverna må
nu vara hvarika som helst. Dessa olyd må vara ofrivilliga
yttringar af den Heligi Andes närverknningar eller af
den onde, och det kan ju gitta domaren lika, om Guden
kommit ifrån en god eller ond ande, ja skall dock reparera
eller den som fört olydigt, ylikta. Så har Laken blivit
anfedd på andra ställen om Ryska gränsen och samma Lag-
tolkning torde äfven komma att gälla på Svenska ställen,
färda ryffel maner emot Lofarena kan ganska väl stå till,
samma med den Svenska civilisationen. Om Historien i
en framtid kommer att ställa Svenskarnes intolerans i
desse rättas dager, ja bryr de nu varande engivistorerna
sig föga om Historiens sprattiska dom, ty deras omlägg
samveten bär dem det aritmesboird, att man bör göra allt för värd-
nande och besittande af den sällska samvetsfriden. Hvilka följder
desse engivistoriska åtgärder kunna medföra för kyrka och stat,
det skall den närmaste framtiden utvisa. Historien har länge sedan
utvisat, huru skadliga religions förföljelserna varit för Frankrike.
Bartolomei nattens blodfläckar är ike så lätt afsvättade
och ännu står dessa offers blodiga skuggor hotande öfver det
olyckliga landet. Hertigens af Alba bloddomare voro väster-
ligen samvetsgranne när de dönde ägta Katoliker jemte
Protestanter till döden, ty de voro genast färdige att med en
Lofism urskulda sig när de märkte sitt misstag; de försökte
att tvätta sina samveten rena i Petali vattenfall; om de

[Handwritten flourish]

[Handwritten flourish]

afsewade woro ofhyllidge, ja' arö de salige, och woro de saker,
ja' arö de med rätta dömda. Men sedan läshet kan en
inquisitorisk blodsdömtal urskulda sig här i leden, om en
lätt den räkningen blir uppjord i wighalen, det är ämber-
kant. Herr Hackzell kan ike kanna anhang drifter uti den förtta
Kyrkans församlingen, han kan ike kanna huruledes dessa uppen-
barade sig uti synen, och stundom i trogljudda snyftningar t. ex.
da Apostolen Paulus tog affked af de sletta i Ephesus. Apg. 19.
20. 31. Dylleka känglytningar woro saldes ike ovanlige
ibland de förtta Kyrkans. Skulle väl Herr Hackzell vilja
anställa en Religionsförlyselse därför, att wisa kvinnor
ibland Lärarna arö känslofulla? Eller vill han att Predikan-
ten skall tyfta med dem och säga: I jan ike grata, Herrarnes
andagt blir stord, Krono Fogden vill att I skolen vara tyfta. Om
det skulle komma endast derpa an, att Herrarnes andagt blir
stord, so skulle wist de sletta af dessa andagters stötare wara
borta ifran kyrkan for att beforda Herrarnes andagt; men da'
de arö öfvertygade, att en del Herrar komma in i kyrkan
endast som andliga spioner och i affhet att göra nara af
Lärarnes gester, so hafva Lärarna lika stor rättighet, att gra-
ta i kyrkan, som Herrarne hafva rättighet att göra grimaser,
ty Guds hus war ike byggt for sadane mennar allena, utan
det war byggt for dem, som i Guldornen söka upplysning
och trost for sina hjertan.

Ja' wist jag kan finna förkommer uti rapporten ingen-
ting vidare som kunde behöfwa förklarig, utom den uppge-
ten, att de Swämska Lärarne i Raastokens wlat taga stöd
for sina exoser af Prästen Westad's predikningar, hwilken
uppigst jag måtte bestrida, säwida dessa Lärnar hufwudsak-
ligen afsikt ifran den lara, som blifwit predikad i
Rastuands. De hafwa af sina egna Präster blifwit
lemnade utan Religions undervisning och utan bokstäf-
lig kunskap, swadan och den Religiosa rörelsen drog dem
läget en alldeles skaf riktning och urantal till Swämeri.
Pajala och Kängö den 19de November 1857.

L. L. Westad.